

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 82/2024
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίαση της 19^{ης} Ιουνίου 2024

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ..

Μέλη: Ευάγγελος Μαρίνης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Δημήτριος Κατωπόδης, Περικλής Αγγέλου, Δημήτριος Καμάρης, Βασιλεία Πελέκου, Αναστασία Βασιλείου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Δέσποινα Καλέση, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμ. πρωτ. Φ.11/ΦΔ/11329/Δ1/2-2-2024 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Γενικής Γραμματείας Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής, Γενικής Διεύθυνσης Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Διεύθυνσης Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Τμήματος Β΄.

Ερώτημα: Στην περίπτωση του ερωτήματος, κατά την οποία, ανήλικη μαθήτρια γεννημένη στην Κύπρο από πατέρα κύπριο και μητέρα ελληνίδα, εγγεγραμμένη σε δημοτικό σχολείο της Κύπρου, κατά τα σχολικά έτη 2022-2023 και 2023-2024 παρακολούθησε μαθήματα σε ελληνικό δημόσιο δημοτικό σχολείο χωρίς εγγραφή της, κατά τις διατάξεις του άρθρου 7 του π.δ. 79/2017, διότι ελλείπουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και, ειδικότερα, δεν υπάρχει συμφωνία των γονέων ή σχετική δικαστική απόφαση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1519 του Αστικού Κώδικα, ερωτάται α) εάν είναι νόμιμη η παραμονή της μαθήτριας στην ανωτέρω σχολική μονάδα που φοιτά και μέχρι πότε η Διεύθυνση του σχολείου οφείλει να αναμείνει την προσκόμιση

των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την εγγραφή της, λαμβανομένου, επίσης, υπόψη ότι ο πατέρας επέδωσε στη μητέρα επιταγή προς εκτέλεση δικαστικής απόφασης για την επιστροφή της μαθήτριας στο συνήθη τόπο διαμονής της στην Κύπρο, η οποία ακυρώθηκε κατ' αποδοχή ανακοπής που άσκησε η μητέρα και β) σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούν ο διευθυντής του δημοτικού σχολείου και η οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σε περίπτωση που δεν προσκομισθούν τα απαιτούμενα για την εγγραφή δικαιολογητικά.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδοτεί ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο του ερωτήματος και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, όπως συμπληρώθηκαν με το με αριθμ. πρωτ. Φ.11/ΦΔ/68166/Δ1/18-6-2024 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

- 1.** Ανήλικη μαθήτρια, η οποία γεννήθηκε στη Λευκωσία Κύπρου το έτος 2014 από κύπριο πατέρα και ελληνίδα μητέρα, με τόπο διαμονής τον εκάστοτε τόπο διαμονής της μητέρας της στην Κύπρο, σύμφωνα με διάταγμα του Οικογενειακού Δικαστηρίου της Λευκωσίας, κατά τα σχολικά έτη 2022-2023 και 2023-2024, ενώ ήταν εγγεγραμμένη σε δημοτικό σχολείο στην Κύπρο, παρακολούθησε μαθήματα σε δημόσιο δημοτικό σχολείο στην Ελλάδα, όπου διαμένει με τη μητέρα της και έγινε δεκτή για φοίτηση, προσωρινά, χωρίς να έχει γίνει εγγραφή της στο ελληνικό δημοτικό σχολείο, διότι για την εγγραφή αυτή δεν υπήρξε συμφωνία των δύο γονέων, ούτε προσκομίσθηκε σχετική δικαστική απόφαση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1519 του Αστικού Κώδικα.
- 2.** Εξάλλου, με τη με αριθμ. 2.../2-5-2023 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας (Διαδικασία Ασφαλιστικών Μέτρων), έγινε δεκτή αίτηση του πατέρα, κατά τις διατάξεις της κυρωθείσας με το ν. 2102/1992 διεθνούς Σύμβασης «για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών», που υπογράφηκε στη Χάγη στις 25-10-1980 και υποχρεώθηκε η μητέρα να επιστρέψει την ανήλικη στον τόπο της συνήθους διαμονής της, στη Λευκωσία της Κύπρου. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε το ένδικο μέσο της έφεσης.

3. Με τη με αριθμ. 7.../17-11-2023 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας (Διαδικασία Ασφαλιστικών Μέτρων) έγινε δεκτή ανακοπή της μητέρας της ανήλικης κατά του πατέρα και ακυρώθηκε η επιταγή προς εκτέλεση της προαναφερομένης με αριθμ. 2.../2023 απόφασης.

4. Σύμφωνα με το με αριθμ. εμπ. πρωτ. 96/16-5-2023 έγγραφο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Λάρισας προς την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλίας «...η ΔΠΕ Λάρισας έχει προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες που αναφέρονται στην παρ. Δ της με αρ. πρωτ. Φ.6/18474/Δ1/18-2-2022 εγκυκλίου με θέμα: «Εγγραφές μαθητών/τριών στα Δημοτικά Σχολεία για το σχολικό έτος 2022-2023» και της προγενέστερης αυτής. Επιπρόσθετα, στις 17-01-2023 ενημέρωσε προφορικά και αιτήθηκε εγγράφως την παρέμβαση της Εισαγγελίας Ανηλίκων Λάρισας, αιτούμενη Εισαγγελική Παραγγελία για την εν λόγω εγγραφή, καθώς για τη συγκεκριμένη μαθήτριά τούτο «συνεπάγεται μεταβολή του τόπου διαμονής (του τέκνου) που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει (το τέκνο)» καθώς δεν είχε κατατεθεί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά εγγραφής και συνεχίζει να μην έχει προσκομισθεί, «έγγραφο συμφωνία των γονέων ή δικαστική απόφαση, η οποία εκδίδεται μετά από αίτηση ενός από τους δύο γονείς» σύμφωνα με το αρ.12 του ν. 4800/21-5-2021 (Α' 81) και την με αρ. πρωτ. Φ1/117162/ΓΔ4/20-9-2021 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ενημέρωση σχετικά με την εφαρμογή του ν.4800/21-5-2021 (Α' 81) για τις εγγραφές / μετεγγραφές μαθητών/τριών Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης»... η ανωτέρω μαθήτριά φοιτά στο Δημοτικό Σχολείο... και οι προσπάθειες της Διεύθυνσης του Σχολείου και της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας (Εκπαίδευσης) Λάρισας για συνεργασία με τους γονείς / κηδεμόνες της μαθήτριάς και τους νόμιμους εκπροσώπους τους αναφορικά με την ολοκλήρωση της διαδικασίας εγγραφής, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, απέβησαν άκαρπες».

5. Κατόπιν των ανωτέρω, το Τμήμα Β' της Διεύθυνσης Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού υπέβαλε το εξεταζόμενο ερώτημα.

6. Στη συνέχεια, με το με αριθμ. πρωτ. Φ.11/ΦΔ/68166/Δ1/18-6-2024 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας τέθηκε υπόψη του Τμήματος η με αριθμ.

6.../27-3-2024 απόφαση του Ειρηνοδικείου Αθηνών (Εκουσία Δικαιοδοσία), με την οποία έγινε δεκτό ότι την 10-4-2014 γεννήθηκε εκτός γάμου στην Έγκωμη Λευκωσίας Κύπρου ένα θήλυ τέκνο που έλαβε το όνομα ..., ότι αυτό έλαβε αυτοδίκαια από τη γέννησή του την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν.3284/2004, ότι αναγνωρίστηκε από τον βιολογικό της πατέρα ..., σύμφωνα με το δίκαιο της Κυπριακής Δημοκρατίας με την από 17-4-2014 ένορκη δήλωση περί αναγνώρισης εξώγαμου τέκνου ενώπιον του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, ότι δεν έχει χωρήσει δικαστική ή εκούσια αναγνώριση του τέκνου κατά τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου, ότι η γέννηση της ανήλικης καταχωρήθηκε στα ληξιαρχικά βιβλία της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας Κύπρου και ότι δεν υπήρξε σχετική δήλωση της μητέρας στην αρμόδια ελληνική προξενική αρχή. Με τα δεδομένα αυτά έγινε εν μέρει δεκτή η αίτηση της μητέρας και βεβαιώθηκε ο ακριβής χρόνος και τόπος γέννησης της ανήλικης, με σκοπό τη σύνταξη της οικείας ληξιαρχικής πράξης. Κατόπιν δε τούτου καταχωρήθηκε η ληξιαρχική πράξη γέννησής της και στο Τμήμα Ειδικού Ληξιαρχείου του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία υποβλήθηκε ως συμπληρωματικό στοιχείο εγγραφής της ανήλικης στο σχολείο.

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στα άρθρα 16 και 21 του Συντάγματος ορίζεται:

«Άρθρο 16

1...2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.

3. Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα.

4. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια...»,

«Άρθρο 21

1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους... 2...».

8. Στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών του (ΕΣΔΑ) και

στο άρθρο 2 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, που κυρώθηκαν με το ν.δ. 53/1974 (Α΄ 256) και αποδόθηκαν στη δημοτική γλώσσα με το άρθρο πρώτο του π.δ. 76/2022 (Α΄205), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται παρέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση αυτού του δικαιώματος, εκτός εάν η εν λόγω παρέμβαση προβλέπεται από τον νόμο και αποτελεί μέτρο, το οποίο σε μια δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων».

«Άρθρο 2 Δικαίωμα στην εκπαίδευση.

Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το Κράτος, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στο πεδίο της εκπαίδευσης και της διδασκαλίας, σέβεται το δικαίωμα των γονέων να διασφαλίσουν την εκπαίδευση και τη διδασκαλία αυτή σύμφωνα με τις δικές τους θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις».

9. Στα άρθρα 1, 3 και 28 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη την 26 Ιανουαρίου 1990 και κυρώθηκε, κατ' άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, με το άρθρο πρώτο του ν. 2101/1992 (Α΄ 192), ορίζεται:

«Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία».

«Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη

τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτόν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα. 3...».

«Άρθρο 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών: α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους. β)... γ)... ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών. 2...».

10. Στα άρθρα 14 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7ης Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόστηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007, στο Στρασβούργο, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3671/2008 (Α' 129), ορίζεται:

«Άρθρο 14 Δικαίωμα εκπαίδευσης.

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. 3...».

«Άρθρο 24 Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωση τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητα τους.

2. Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

3. ...».

11. Στο άρθρο 2 του ν. 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Α' 167), όπως το

δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 τροποποιήθηκε με το άρθρο 88 του ν.4871/2021 (Α' 246), ορίζεται:

«Άρθρο 2 Διάρθρωση και βαθμίδες της εκπαίδευσης - Παροχές.

1. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά σχολεία. ...

2... 3. Η φοίτηση είναι υποχρεωτική στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο, εφόσον ο μαθητής δεν έχει υπερβεί το 16ο έτος της ηλικίας του. Όποιος έχει την επιμέλεια ή την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου και παραλείπει την εγγραφή ή την εποπτεία του ως προς τη φοίτηση τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι δύο (2) έτη και χρηματική ποινή.».

12. Στο άρθρο 7 του π.δ. 79/2017 «Οργάνωση και λειτουργία νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων» (Α' 109) ορίζεται:

«Άρθρο 7 Εγγραφές σε Δημοτικά Σχολεία.

1. Στο Δημοτικό Σχολείο εγγράφονται οι μαθητές που συμπληρώνουν την 31η Δεκεμβρίου του έτους εγγραφής ηλικία έξι (6) ετών ...

4. Για την εγγραφή των μαθητών που φοιτούν για πρώτη φορά στην Α' τάξη του δημοτικού σχολείου εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία:

α) Από την 1η έως την 20ή Μαρτίου του προηγούμενου της εγγραφής σχολικού έτους οι γονείς και κηδεμόνες υποβάλλουν σχετικές αιτήσεις-υπεύθυνες δηλώσεις εγγραφής στο δημοτικό σχολείο που ανήκουν σύμφωνα με τα όρια της σχολικής περιφέρειας, προσκομίζοντας: αα) βεβαίωση φοίτησης από το νηπιαγωγείο, ββ) αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο προκύπτει η διεύθυνση κατοικίας του μαθητή, γγ) το ατομικό δελτίο υγείας μαθητή και δδ) το βιβλιάριο υγείας ή άλλο στοιχείο από το οποίο αποδεικνύεται ότι έχουν γίνει τα εμβόλια που προβλέπονται και είναι ενταγμένα στο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. .... β) Ο διευθυντής ή ο προϊστάμενος του δημοτικού σχολείου αναζητά το πιστοποιητικό γέννησης για την εγγραφή μέσω του πληροφοριακού συστήματος του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. γ)...

5. Ως εγγραφή στο Δημοτικό Σχολείο νοείται η πρώτη καταχώριση των στοιχείων του μαθητή στο Βιβλίο Μητρώου και Προόδου και στο Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων ...

6. Στις υπόλοιπες τάξεις οι μαθητές εγγράφονται αυτεπάγγελτα μετά την έκδοση των σχολικών αποτελεσμάτων...

7... 8... 9. Οι προερχόμενοι από σχολεία του εξωτερικού, ημεδαποί ή αλλοδαποί μαθητές εγγράφονται στην αριθμητικά αντίστοιχη τάξη, εφόσον έχουν τη νόμιμη ηλικία που ισχύει στην Ελλάδα ή σε μικρότερη αν οι γονείς/κηδεμόνες το ζητήσουν με σχετική δήλωση.....

10. Οι αλλοδαποί μαθητές εγγράφονται στην Α΄ τάξη αφού προσκομίσουν ληξιαρχική πράξη γέννησης ή ομοειδές πιστοποιητικό, επίσημα μεταφρασμένο, χωρίς να είναι απαραίτητη η πρόσφατη ημερομηνία έκδοσης, καθώς και τα λοιπά δικαιολογητικά που αναφέρονται στην παρ. 4 του παρόντος άρθρου. Στις υπόλοιπες τάξεις οι αλλοδαποί μαθητές εγγράφονται καταθέτοντας τον Τίτλο ή το Αποδεικτικό Μετεγγραφής ή τη Βεβαίωση Φοίτησης.

11. Σε περίπτωση κατά την οποία η εγγραφή του ανήλικου αλλοδαπού λαμβάνει χώρα με ελλιπή δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 21 του ν. 4251/2014, το σχολείο συνεργάζεται με τους γονείς/κηδεμόνες του μαθητή για τη συμπλήρωση αυτών...

12...13. Οι αδήλωτοι μαθητές εγγράφονται εφόσον κατά την κρίση του Διευθυντή ή του Προϊσταμένου του σχολείου έχουν τη νόμιμη ηλικία και στη συνέχεια γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες από τον Διευθυντή και τους γονείς/κηδεμόνες για να εγγραφούν στα Μητρώα και Δημοτολόγια του δήμου. Εάν μέχρι το τέλος του διδακτικού έτους δεν έχει ρυθμιστεί η εγγραφή στα Δημοτολόγια και Μητρώα των μαθητών αυτών, ο Διευθυντής ή ο Προϊστάμενος υποβάλλει στον αρμόδιο Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έκθεση για τις ενέργειες που έχουν γίνει για την εγγραφή αδήλωτων μαθητών στην οποία αναφέρεται και το αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών.

14. Στις περιπτώσεις που οι μαθητές ανήκουν σε οικογένειες μετακινούμενων πληθυσμών και δεν έχουν πιστοποιητικό μόνιμης κατοικίας, οι εγγραφές τους δεν παρακωλύονται.... 15...».

13. Στις διατάξεις των άρθρων 1510, 1512, 1519 και 1532 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α΄ 164), όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 7, 6, 12 και 14, αντίστοιχα, του ν. 4800/2021 (Α΄ 81), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1510 Γονική μέριμνα

Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου...».

«Άρθρο 1512 Σε περίπτωση διαφωνίας

Κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας οι γονείς καταβάλλουν προσπάθεια για την εξεύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων. Αν διαφωνούν, αποφασίζει το δικαστήριο».

«Άρθρο 1519 Σημαντικά ζητήματα επιμέλειας τέκνου.

Όταν η επιμέλεια ασκείται από τον έναν γονέα ή έχει γίνει κατανομή της μεταξύ των γονέων, οι αποφάσεις για την ονοματοδοσία του τέκνου, για το θρήσκευμα, για ζητήματα της υγείας του, εκτός από τα επείγοντα και τα εντελώς τρέχοντα, καθώς και για ζητήματα εκπαίδευσης που επιδρούν αποφασιστικά στο μέλλον του, λαμβάνονται από τους δύο γονείς από κοινού. Τα δύο τελευταία εδάφια του άρθρου 1510 και το άρθρο 1512 εφαρμόζονται αναλόγως... ».

«Άρθρο 1532 Συνέπειες κακής άσκησης

Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας ή οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου ή ο εισαγγελέας, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

Κακή άσκηση της γονικής μέριμνας συνιστούν ιδίως: α. η υπαίτια μη συμμόρφωση προς αποφάσεις και διατάξεις δικαστικών και εισαγγελικών αρχών που αφορούν το τέκνο ή προς την υπάρχουσα συμφωνία των γονέων για την άσκηση της γονικής μέριμνας, β.....

Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός ενενήντα (90) ημερών, με δυνατότητα αιτιολογημένης παράτασης της προθεσμίας αυτής κατά ενενήντα (90) επιπλέον ημέρες».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

14. Οι διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος ανάγουν την παιδεία σε αποστολή του κράτους και κατοχυρώνουν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα στην παιδεία (ΣτΕ 686/2018 Ολομ.,1582/1992). Το Σύνταγμα ορίζει την ελάχιστη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, η οποία είναι εννεαετής, παρέχεται δε η ευχέρεια στον κοινό νομοθέτη, κατά τη διαμόρφωση, ύστερα από εκτίμηση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, της εκπαιδευτικής πολιτικής, να επεκτείνει τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθορίζοντας και τους όρους παροχής της εκπαίδευσης αυτής (ΣτΕ 1468/2012, σκ.6). Σύμφωνα δε με το άρθρο 21 του Συντάγματος, η οικογένεια και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους, η οποία περιλαμβάνει και τη νομική διασφάλιση της οικογενειακής κατάστασης του προσώπου, η οποία διαπλάστηκε ή αναγνωρίστηκε δικαστικά (ΣτΕ 1980/2010, πρβλ. ΣτΕ 1705/2019, σκ.7).

15. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, την οποία η Χώρα μας έχει κυρώσει ήδη από το έτος 1974, το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατοχυρώνεται ως θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου. Εξάλλου, με τις διατάξεις των άρθρων 1, 3 και 28 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, την οποία η Ελλάδα κύρωσε με τυπικό νόμο το έτος 1992, η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και δωρεάν για κάθε παιδί και οι κατά περίπτωση αρμόδιες διοικητικές αρχές, όταν επιλαμβάνονται σχετικών ζητημάτων που αφορούν τα παιδιά, οφείλουν να λαμβάνουν πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3 παρ. 1). Αντιστοίχως, με τις διατάξεις των άρθρων 14 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος, σύμφωνα με το άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως ισχύει μετά τη συνθήκη της Λισσαβώνας, έχει ίδιο νομικό κύρος με τις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, έκφανση του οποίου αποτελεί το δικαίωμα στην ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης,

θεσπίστηκε ως ενωσιακό δικαίωμα των πολιτών (άρθρο 14), οι δε πράξεις που αφορούν σε παιδιά, μεταξύ δε αυτών και όσες πράξεις επηρεάζουν το δικαίωμα των παιδιών στη δωρεάν παρακολούθηση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, που επιχειρούνται από δημόσιους φορείς, πρέπει να ασκούνται κατά τρόπο που να δίνεται πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 24 παρ. 2).

16. Εξάλλου, βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ απόφαση της 2-4-2015 επί της υπόθεσης 27148/12, παρ. 88-89, 92-95), το Κράτος έχει τη θετική υποχρέωση να λάβει τα αναγκαία μέτρα που θα μπορούσαν εύλογα να απαιτηθούν υπό συγκεκριμένες περιστάσεις προς το σκοπό διασφάλισης της διατήρησης των οικογενειακών δεσμών και της επανένωσης γονέων και τέκνων, απαιτείται όμως να επιτυγχάνεται δίκαιη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων του τέκνου και των συμφερόντων των γονέων και να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, το οποίο, ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητά του, μπορεί να υπερισχύει των συμφερόντων των γονέων (ΕΔΔΑ απόφαση της 21-7-2012 επί της υπόθεσης 2303/19, παρ. 55, απόφαση της 1-2-2018 επί της υπόθεσης 51312/16).

17. Η φοίτηση στα δημοτικά σχολεία όλων των ανηλίκων που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα και συμπληρώνουν την 31^η Δεκεμβρίου του έτους εγγραφής τους ηλικία έξι (6) ετών είναι υποχρεωτική (άρθρα 2 παρ. 3 και 4 παρ.2 του ν.1566/1985, άρθρο 21 παρ. 7 «Κοινά δικαιώματα πολιτών τρίτων χωρών» του ν.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης...», Α΄ 80). Τα κρατικά όργανα, και ιδίως τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, οφείλουν να διασφαλίζουν την πρόσβαση και την άσκηση του θεμελιώδους δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση (ΓνωμΝΣΚ 71/2010), όπως το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται με τις ανωτέρω αναφερόμενες αυξημένης τυπικής ισχύος διατάξεις.

18. Για τη φοίτηση απαιτείται εγγραφή, η οποία, προκειμένου για το δημοτικό σχολείο που ενδιαφέρει στην περίπτωση του ερωτήματος, συντελείται με την πρώτη καταχώριση των στοιχείων του μαθητή στο Βιβλίο Μητρώου και Προόδου και στο Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (άρθρο 7 παρ. 5 του π.δ. 79/2017). Κάθε

μαθητής μπορεί να εγγραφεί και να φοιτήσει σε ένα μόνο δημοτικό σχολείο (Γνωμ ΝΣΚ 167/2016, 85/2017). Η εγγραφή στο σχολείο εξυπηρετεί, μεταξύ άλλων, τους σκοπούς της παρακολούθησης της φοίτησης (άρθρο 13 του π.δ. 79/2017) και της προόδου των μαθητών (άρθρο 20 κεφ. Γ παρ. 1 περ. δ του π.δ. 79/2017), της εύρυθμης λειτουργίας των δημόσιων σχολικών μονάδων (άρθρο 207 του ν. 4610/2019) και του καθορισμού της οργανικότητας των σχολείων με βάση τους εγγεγραμμένους μαθητές (άρθρα 4 παρ.6 του ν. 1566/1985 και 7 παρ. 2 του π.δ. 79/2017) και, εν τέλει, αφενός τη διασφάλιση της άσκησης του δικαιώματος στην παιδεία και αφετέρου την ορθολογική οργάνωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η εγγραφή στο σχολείο όλων των παιδιών σχολικής ηλικίας έχει ιδιαίτερη σημασία στα συστήματα στα οποία είναι υποχρεωτική η φοίτηση σε δημόσια ή ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, όχι μόνο για την απόκτηση γνώσεων, αλλά και για την ένταξη των παιδιών στην κοινωνία (ΕΔΔΑ απόφαση της 5-6-2008 επί προσφυγής 32526/05, παρ. 66).

19. Υποχρέωση εγγραφής ανηλίκου στο δημοτικό σχολείο και εποπτείας του ως προς τη φοίτηση έχουν οι γονείς και οι κηδεμόνες του (άρθρο 7 παρ. 4 του π.δ. 79/2017) ή όποιος έχει την επιμέλειά του ή την πραγματική φροντίδα του, σε περίπτωση δε παράλειψης, προβλέπονται ποινικές κυρώσεις (άρθρο 2 παρ. 3 ν. 1566/1985, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 88 του ν. 4871/2021). Σε περίπτωση που οι γονείς, οι οποίοι ασκούν τη γονική μέριμνα από κοινού, δεν έχουν εξεύρει κοινά αποδεκτή σχετική λύση, αλλά διαφωνούν, η απόφαση λαμβάνεται από το αρμόδιο δικαστήριο (Α.Κ. 1510, 1512).

20. Η κατά τα άρθρα 95 παρ. 5 του Συντάγματος και 1 του ν. 3068/2002 υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις αφορά μόνο στις περιπτώσεις που το Δημόσιο διέτελεσε διάδικος στη σχετική δίκη, οπότε, οι λοιποί διατελέσαντες διάδικοι νομιμοποιούνται να προβάλλουν παράλειψη, άρνηση ή πλημμελή συμμόρφωση του Δημοσίου προς τα κριθέντα με τις δικαστικές αποφάσεις (ΣΤΕ 1405/2022 Ολομ. σκέψη 18, ΣΤΕ 798/2021 Ολομ., σκέψη 12, ΣΤΕ 1403-1407/2022 Ολομ., ΣΤΕ 1682/2022 Ολομ., σκέψη 22, αντιθ. ΔΕΑ 591/2021). Η υποχρέωση αυτή δεν καταλαμβάνει τις αποφάσεις που επιλύουν οικογενειακές διαφορές που αφορούν στην άσκηση της γονικής μέριμνας και της επικοινωνίας γονέων και τέκνων (Κ.Πολ.Δ. άρθρο 592 παρ.3), δοθέντος ότι το Δημόσιο δεν είναι

διάδικος στις δίκες αυτές. Εξάλλου, το δεδικασμένο που παράγουν δεν ισχύει έναντι πάντων (Κ.Πολ.Δ. άρθρο 602 παρ. 1 περ. β). Άλλωστε, με διατάξεις των αποφάσεων αυτών, και για την έμμεση αναγκαστική εκτέλεσή τους, απειλείται σε βάρος των υπόχρεων σε συμμόρφωση διαδίκων γονέων, σε περίπτωση μη απόδοσης ή μη παράδοσης τέκνου ή παρεμπόδισης του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας των γονέων με το τέκνο, χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση, περαιτέρω δε σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους στις ανωτέρω αποφάσεις στοιχειοθετείται το ποινικό αδίκημα του άρθρου 169 Α του Ποινικού Κώδικα (ΑΠ ποιν. 27/2023, ΑΠ 779/2022, για την προΐσχύσασα διάταξη του άρθρου 232 Α Π.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 23 παρ. 2 του ν. 3719/2008, ΑΠ 873/2021, ΑΠ 653/2018).

21. Στην περίπτωση του ερωτήματος, όπως παρατίθεται στο ιστορικό, η μητέρα, κατά τον χρόνο που διέμενε με την ανήλικη θυγατέρα της στην Ελλάδα, ζήτησε την εγγραφή αυτής, δεδομένου ότι είχε τη νόμιμη ηλικία φοίτησης, σε δημοτικό σχολείο του τόπου διαμονής της (άρθρο 2 παρ. 3 ν. 1566/1985). Ο διευθυντής του δημοτικού σχολείου του τόπου διαμονής της μαθήτριας, προέβη σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για τη συγκέντρωση των δικαιολογητικών που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 7 του π.δ. 79/2017 και ενημέρωσε σχετικά τον οικείο διευθυντή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (πρβλ. άρθρο 7 παρ. 11 περ. γ' και 13 παρ.4 εδ. β' του π.δ. 79/2017), ο οποίος αναφέρθηκε, προφορικά και εγγράφως, στην αρμόδια, και κατ' άρθρο 1532 ΑΚ, εισαγγελική αρχή.

22. Επομένως, τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού ορθώς, σε εκπλήρωση της υποχρέωσής τους να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στην υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενεργώντας αδιαμφισβήτητα προς το συμφέρον της ανήλικης, επέτρεψαν σε αυτήν τη φοίτηση, ήδη, μέχρι τον χρόνο υποβολής του ερωτήματος, σε δύο τάξεις του δημοτικού σχολείου.

23. Η έκδοση οριστικής απόφασης πολιτικού δικαστηρίου επί αίτησης του πατέρα της ανήλικης, βάσει των διατάξεων της διεθνούς Σύμβασης της Χάγης για την επιστροφή της στον συνήθη τόπο διαμονής της στην Κύπρο, συνιστά μέτρο για τη διατήρηση του οικογενειακού δεσμού κατ' άρθρο 8 της ΕΣΔΑ

(ανωτέρω παρ. 16), πλην όμως δεν απαλλάσσει τα αρμόδια κρατικά όργανα από την υποχρέωση να διευκολύνουν την πρόσβαση της μαθήτριας στην υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν ασκεί επιρροή στο δικαίωμα της ανήλικης να ασκήσει το δικαίωμα αυτό, όσο χρονικό διάστημα διαμένει πράγματι στην ελληνική επικράτεια .

24. Ομοίως, η έλλειψη προηγούμενης συμφωνίας των γονέων για τη μεταβολή του τόπου διαμονής του ανηλίκου τέκνου τους ή σχετικής δικαστικής απόφασης, δεν κωλύει τη φοίτηση της ανήλικης στο δημοτικό σχολείο, η οποία είναι υποχρεωτική, και ειδικότερα, κατά λογική αναγκαιότητα, σε αυτό του τόπου, όπου η ανήλικη πράγματι διαμένει.

25. Επομένως, η φοίτηση της ανωτέρω μαθήτριας στο δημοτικό σχολείο του τόπου όπου πράγματι διαμένει με την μητέρα της και για όσο χρόνο εξακολουθεί η διαμονή της αυτή, είναι νόμιμη, ανεξαρτήτως άλλων νομικών υποχρεώσεων των γονέων ή άλλων κρατικών ή δικαστικών οργάνων. Βεβαίως, όμως, προς εξυπηρέτηση των προαναφερομένων σκοπών της εύρυθμης λειτουργίας και ορθολογικής οργάνωσης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και για την άσκηση των νόμιμων καθηκόντων των εκπαιδευτικών, καθώς και προς το συμφέρον της μαθήτριας, πρέπει να ολοκληρωθεί η διαδικασία εγγραφής της, με την καταχώριση των στοιχείων της, καθώς και των στοιχείων των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα, την επιμέλεια ή την πραγματική φροντίδα της, όπως αυτά προκύπτουν από τα διαθέσιμα στοιχεία, στο Βιβλίο Μητρώου και Προόδου και στο Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, κατ' άρθρο 7 παρ. 5 του π.δ. 79/2017, κατόπιν ενημέρωσης του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει η ανήλικη, εφόσον τούτο είναι εφικτό, .

Απάντηση

26 Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε'), γνωμοδοτεί ομοφώνως ότι: Η φοίτηση της μαθήτριας που αναφέρεται στο ερώτημα στο δημοτικό σχολείο, του τόπου όπου διαμένει είναι νόμιμη. Η διαδικασία εγγραφής της στο σχολείο, με την καταχώριση των στοιχείων της και των στοιχείων των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα, την επιμέλεια ή την πραγματική φροντίδα της, όπως προκύπτουν από τα διαθέσιμα στοιχεία, στο Βιβλίο Μητρώου και Προόδου και στο Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Παιδείας,

Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, κατ' άρθρο 7 παρ. 5 του π.δ. 79/2017, πρέπει να ολοκληρωθεί. Εφόσον είναι εφικτό, πρέπει προηγουμένως να ενημερωθεί ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει η ανήλικη.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 28 Αυγούστου 2024

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

Αικατερίνη Ι. Γρηγορίου
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Δέσποινα Καλέση
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.